

- Opiniepeiling -
De beloningen van topbestuurders
in de financiële sector

Management Summary

Amsterdam, 17 april 2015

Projectnummer: Z6343

drs. Ahmed Ait Moha

Mönte Konigs Msc

Het auteursrecht op dit rapport ligt bij de opdrachtgever. Voor het vermelden van de naam Motivation in publicaties op basis van deze rapportage - anders dan integrale publicatie - is echter schriftelijke toestemming vereist van Motivation International B.V.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Achtergrond en doelstelling	1
1.2	Methode en opzet	1
1.3	Samenvatting en conclusies	2
1.4	Resultaten	3
2	Facts en Highlights	6
	Bijlage: Onderzoekstechnische informatie	8

1 Inleiding

Naar aanleiding van de recente verhoging van de salarissen van topbestuurders in de financiële sector, heeft Motivaction International B.V. in opdracht van FNV Finance onderzoek gedaan naar de houding en opvattingen van burgers, medewerkers in de financiële sector en leden van FNV Finance ten aanzien van deze verhogingen. Daarbij is onder andere nagegaan welke rol men ziet weggelegd voor de vakbonden. In voorliggende management summary worden de belangrijkste resultaten samenvattend beschreven. Voor een uitgebreide uiteenzetting van de onderzoeksresultaten wordt verwezen naar de separate PowerPoint-rapportage.

1.1 Achtergrond en doelstelling

Uit de recente jaarverslagen (maart 2015) van ABN Amro, Nationale Nederlanden en Aegon is duidelijk geworden dat de salarissen van hun topbestuurders in het afgelopen jaar zijn verhoogd. Met als gevolg grote maatschappelijke verontwaardiging en een maatschappelijke discussie over de vraag of de verhogingen wenselijk zijn, of de verhogingen teruggedraaid moeten worden, en de impact die de verhogingen op het vertrouwen in de financiële sector hebben.

Als input voor de eigen koers en het te voeren beleid ten aanzien van de salarisverhogingen in de financiële sector, heeft FNV Finance behoefte aan harde cijfers met betrekking tot de invloed die de salarisverhogingen hebben op het vertrouwen in de financiële sector. Daarnaast is inzicht gewenst in de maatregelen die burgers, medewerkers in de sector en FNV Finance-leden graag zouden zien naar aanleiding van de verhogingen en de rol die men ziet weggelegd voor de vakbonden.

Motivaction heeft een onderzoek opgezet met als doel de volgende vragen van FNV Finance te beantwoorden:

- *In hoeverre hebben de salarisverhogingen van topbestuurders impact op het vertrouwen in de sector?*
- *Hoe wordt door de Nederlandse bevolking, FNV Finance-leden en medewerkers in de financiële sector aangekeken tegen de salarisverhogingen?*
- *In hoeverre vinden burgers, medewerkers in de sector en FNV Finance-leden dat er maatregelen genomen dienen te worden tegen de verhogingen?*
- *Welke maatregelen worden effectief en toepasselijk geacht?*

1.2 Methode en opzet

Het veldwerk is volledig online uitgevoerd en heeft plaatsgevonden in de periode van 2 april 2015 tot en met 8 april 2015. Er zijn drie doelgroepen ondervraagd.

1. **Nederlandse bevolking:** 1.002 burgers van 18 tot 70 jaar uit het onderzoekspanel van Motivaction. Deze steekproef is representatief voor de Nederlandse bevolking.

2. **Medewerkers in de financiële sector:** 266 medewerkers werkzaam in de financiële sector tot het functieniveau middelmanagement. Deze steekproef is afkomstig uit het onderzoekspanel van Motivaction.
3. **FNV Finance-leden:** 374 leden van FNV Finance hebben deelgenomen aan het onderzoek. Deze steekproef vormt een goede afspiegeling van de FNV Finance-leden naar leeftijd en geslacht en is afkomstig uit het relatiebestand van FNV Finance.

De vragenlijst voor dit onderzoek is opgesteld in nauw overleg met FNV Finance, de heer prof. dr. P.T. de Beer (Amsterdams Instituut voor ArbeidsStudies (AIAS) van de Universiteit van Amsterdam) en mevrouw prof. dr. I.A.M. Robeyns (Ethics of Institutions aan Universiteit Utrecht).

1.3 Samenvatting en conclusies

De verontwaardiging over de verhogingen van de salarissen van topbestuurders in de financiële sector is groot. Burgers maar ook de medewerkers en FNV-leden in de financiële sector kunnen het niet bevatten dat de salarissen van topbestuurders worden verhoogd, terwijl er nog altijd medewerkers moeten afvloeien en worden ontslagen en een groot deel van de medewerkers in de afgelopen jaren geen salarisverhoging heeft gehad. Daarnaast speelt mee dat een groot deel van de bevolking de financiële sector mede verantwoordelijk acht voor de economische crisis van de afgelopen jaren. Tegen deze achtergrond vinden zij geen enkel argument ter verdediging van de verhogingen acceptabel.

De publiekelijke verontwaardiging leidt tot minder vertrouwen in de financiële sector. Vooral het vertrouwen in de bestuurders in de financiële sector is verslechterd, maar ook het vertrouwen in de medewerkers is aangetast. Ook hebben de verhogingen geleid tot gevoelens van schaamte en afnemend trotsgevoel onder medewerkers en FNV Finance-leden. Dit gaat zelfs zover dat bijna een derde van de medewerkers in de sector, indien mogelijk, zou overstappen naar een andere sector.

Voorwaarde voor het enigszins herstellen van het vertrouwen is dat de salarisverhogingen worden teruggedraaid, net zoals ABN Amro dat heeft gedaan. Zolang dat niet gebeurt hebben de burgers, maar ook de FNV-leden en de medewerkers weinig vertrouwen in de bestuurders. Zowel volgens de medewerkers als de burgers mogen de salarissen van bestuurders pas weer stijgen als de ontslagen in de sector zijn gestopt en bij de medewerkers ook weer salarisverhogingen worden doorgevoerd.

Draaien de financiële instellingen de verhogingen niet op eigen initiatief terug, dan vindt men dat de overheid moet ingrijpen met wetgeving die dat afdwingt. Daarnaast wordt van de vakbonden gevraagd en verwacht dat zij zich hard gaan inzetten om de verhogingen ongedaan te maken. Harde acties, maar ook hoge looneisen bij de CAO-onderhandelingen worden gesteund. De acties worden gesteund door alle drie de onderzochte groepen.

Maatregelen om herhaling te voorkomen kunnen ook op veel steun in de samenleving en van medewerkers in de financiële sector rekenen. Het opnemen van vakbondsbestuurders in de raad van commissarissen en ethische commissies die voorgenomen salarisverhogingen beoordelen, kunnen op steun rekenen. Maar ook het idee van een gemaximaliseerd salaris van twintig keer het salaris van de minst verdienende persoon binnen een bedrijf kan op bijval rekenen.

1.4 Resultaten

Geen begrip voor de verhoging van de beloning van topbestuurders

De discussie over de verhoging van de beloningen leeft in de maatschappij. Het nieuws over deze kwestie is door een grote meerderheid van de bevolking gevolgd. Ruim een derde van de samenleving heeft de ontwikkelingen goed/intensief gevolgd. Nog eens 43% heeft het een beetje gevolgd. De verhoging van de beloning van de topbestuurders wordt door een overgrote meerderheid van de bevolking als negatief beschouwd (81%). Medewerkers in de financiële sector denken daar niet anders over (77% negatief), waarbij FNV Finance-leden nog een stuk negatiever zijn (89%).

Het Nederlandse publiek heeft weinig begrip voor de loonsverhogingen en dit is nog minder bij FNV Finance-leden (91% van FNV Finance en 79% van de Nederlandse bevolking heeft geen begrip voor de verhogingen). Argumenten vóór de verhoging van de salarissen krijgen geen bijval vanuit de Nederlandse bevolking. In het meest gunstige geval geeft 6% aan dat de aangedragen argumentatie de verhogingen legitimeert. Echter, het merendeel van de bevolking maar ook van de medewerkers is de mening toegedaan dat geen enkel argument de verhogingen aanvaardbaar maakt. Bij een aantal argumenten geeft een meerderheid zelfs aan dat men deze inhoudelijk niet vindt kloppen. Hierbij gaat het om de argumenten:

- *Dat de bestuurders naar het buitenland vertrekken, omdat ze daar meer kunnen verdienen (40% van de Nederlandse bevolking, 53% van de medewerkers en 63% van FNV Finance-leden vinden dit argument inhoudelijk niet kloppen).*
- *Dat de bestuurders de financiële instellingen weer op de rails hebben gekregen na de economische crisis en dat ze daarvoor beloond mogen worden met een salarisverhoging (53% van de Nederlandse bevolking en 63% van de medewerkers en FNV Finance-leden vindt dit argument inhoudelijk onjuist).*

Ook de argumenten waarvan men overwegend vindt dat die inhoudelijk wel kloppen, maken de verhogingen niet aanvaardbaar. Het gaat om onderstaande argumenten:

- *De salarissen van bestuurders in de financiële sector lager zijn dan die van bestuurders bij andere grote Nederlandse bedrijven, zoals KPN, Ahold en Unilever.*
- *De salarissen van bestuurders in de financiële sector in Nederland lager zijn dan die van bestuurders bij soortgelijke instellingen in het buitenland.*
- *De hoogte van bonussen voor bestuurders in de bankensector beperkt zijn.*
- *De verhoging van het salaris volgens afspraak met de raad van commissarissen is.*

De tegenargumenten wegen aanzienlijk zwaarder. Onderstaand een opsomming van de tegenargumenten, waarbij voor alle argumenten geldt dat deze door minstens driekwart van de burgers en medewerkers worden onderschreven.

- *Als één van de veroorzakers van de economische crisis heeft de financiële sector de maatschappij veel schade berokkend, een salarisverhoging voor de bestuurders is niet gepast.*
- *In het afgelopen jaar zijn veel medewerkers in de financiële sector ontslagen, het is dan niet gepast om een loonsverhoging voor de bestuurders door te voeren.*
- *In de afgelopen jaren heeft er geen loonsstijging plaatsgevonden voor de medewerkers in de financiële sector, dan is het niet gepast om de salarissen van de bestuurders wel te verhogen.*
- *De bestuurders dienen het goede voorbeeld te geven om het vertrouwen in de sector te vergroten, dat doen ze niet door hun salarissen te verhogen.*
- *Het salaris van de bestuurders is al zeer hoog, verhoging daarvan is niet gewenst.*

Onrecht voedt gevoelens van onbegrip

Uit de onderzoeksresultaten wordt duidelijk dat zowel de Nederlandse bevolking als de FNV-leden en medewerkers in de financiële sector grote moeite hebben met de salarisverhogingen, omdat deze plaatsvinden in een tijd waarin de salarissen van medewerkers in de sector niet stijgen en medewerkers worden ontslagen of moeten afvloeien. Een overgrote meerderheid is de mening toegedaan dat de salarissen van bestuurders niet mogen stijgen zolang het bovenstaande het geval is (80%). Wanneer de salarissen van de medewerkers ook zouden worden verhoogd wordt de aversie tegen de verhogingen minder. In dat geval vindt circa een kwart het niet erg als de salarissen van de top stijgen. Circa een derde blijft negatief over de verhogingen en het merendeel heeft dan geen uitgesproken mening. Dit zelfde beeld tekent zich ook af bij de FNV-leden en de medewerkers in de sector.

De salarisverhogingen hebben grote impact op het vertrouwen in de financiële sector

De recente verhoging van de salarissen heeft het vertrouwen in de financiële sector geschaad. Voornamelijk het vertrouwen in de bestuurders is verslechterd. Bijna driekwart heeft door de verhogingen minder vertrouwen in de bestuurders van de banken (72%). Maar ook het vertrouwen in de medewerkers is aangetast. 45% van de Nederlanders heeft een verslechterd vertrouwen in de medewerkers in de financiële sector.

Leden van FNV Finance zien de gevolgen van de verhoging van de salarissen negatiever in. 86% geeft aan een verslechterd vertrouwen in de bestuurders te hebben en 76% heeft minder vertrouwen in de sector in zijn totaliteit. Zij zijn echter minder negatief over de medewerkers in de sector. 28% van de medewerkers en 39% van de FNV Finance-leden hebben minder vertrouwen in de medewerkers in de financiële sector. Overigens is er vrijwel geen verschil in vertrouwen tussen de financiële instellingen die wel en niet in overheidshanden zijn.

Of de verhogingen in strijd zijn met de uitgesproken bankierseed door de topbestuurders daarover zijn de meningen verdeeld. Een derde vindt dit wel het geval en 10% is die mening niet toegedaan. Een meerderheid heeft hierover geen uitgesproken oordeel.

Trots en werkplezier zijn afgenomen

Van de medewerkers in de financiële sector geeft een meerderheid aan dat hun gevoel van trots om werkzaam te zijn in de sector is afgenomen (52%). 44% geeft aan dat het geen invloed heeft op hun gevoel van trots. Het gevoel van trotst is bij FNV-leden sterker aangetast (73%). Een vijfde van de medewerkers geeft aan zich ervoor te schamen in de financiële sector werkzaam te zijn. En bij FNV-leden is dit bijna een derde.

Ook ten aanzien van het ondervonden werkplezier heeft de verhoging impact. Bij een kwart is het werkplezier afgenomen. Bij twee derde heeft het echter geen invloed. Bij een klein deel van 8% hebben de verhogingen invloed op de getoonde inzet op het werk. Bij FNV-leden is dit aandeel bijna twee keer zo groot, namelijk 15%. De overgrote meerderheid geeft aan dat hun inzet onveranderd is gebleven (85%).

Terugdraaien van de verhoging door ABN Amro wordt toegejuicht en verdient navolging

Een overgrote meerderheid van de bevolking, maar ook van de medewerkers in de sector, is zeer positief over de beslissing van ABN Amro om de verhogingen ongedaan te maken (86%). Wel wordt hierbij de kritische kanttekening geplaatst dat men het jammer vindt dat

dit pas is gedaan na maatschappelijke druk (50%) en geeft een kwart aan dat zij het een bevestiging vinden van de onkunde van het bestuur. Bijna vier op de vijf vindt dat ook de andere instellingen, die een verhoging hebben doorgevoerd, deze moeten terugdraaien. Waarbij FNV-leden deze mening vaker is toegedaan (87%) dan het Nederlandse publiek.

Ingrijpen is essentieel om vertrouwen te herstellen

Een ruime meerderheid van 78% van het Nederlandse publiek vindt dat er ingegrepen moet worden. Hierbij maken medewerkers in de sector meer dan het Nederlandse publiek onderscheid tussen financiële instellingen die wel en niet in overheidshanden zijn. 62% van het Nederlandse publiek geeft aan dat er ingegrepen moet worden, ongeacht of men in overheidshanden is. Terwijl dit bij medewerkers in de financiële sector 43% is.

Een derde geeft aan dat het vertrouwen in de sector weer zal stijgen als de verhogingen worden teruggedraaid. Voor een kwart geldt dat het vertrouwen ook niet zal toenemen als men de beloningen terugdraait. Bijna de helft heeft geen uitgesproken mening over de impact van een eventuele herziening van de verhoging op het vertrouwen.

Groot draagvlak voor wetgeving die de verhogingen ongedaan maakt

Bijna twee derde (65%) van het Nederlandse publiek wil dat de overheid ingrijpt met wetgeving die de verhogingen ongedaan maakt. Hetzelfde percentage van de medewerkers en de FNV-leden is deze mening toegedaan. Naast wetgeving geeft een derde aan dat burgers massaal hun verontwaardiging moeten laten blijken door het ondertekenen van petitie's, maar ook ingrijpende maatregelen als het overstappen naar andere instellingen wordt geopperd door 46% van het Nederlandse publiek.

Van vakbonden wordt actie gevraagd

Ook voor de vakbonden ziet men een belangrijke rol weggelegd in het ongedaan maken van de verhogingen. Meer dan de helft vindt dat de vakbonden zich hard moeten inzetten om de verhogingen ongedaan te maken (56%). Waarbij de roep om harde inzet door de vakbonden groter is bij de FNV-leden (63%). Slechts een klein percentage van 6% vindt dat de vakbonden zich afzijdig moeten houden.

Bijna de helft van het Nederlandse publiek (47%) is van mening dat de vakbonden als reactie op de verhogingen met een forse looneis moeten komen. Medewerkers in de financiële sector steunen deze maatregel nog sterker (56%) en onder de FNV-leden is de steun nog groter (61%). Andere maatregelen die door vakbonden ingebracht moeten worden zijn:

<i>1) Maximalisatie van de beloning tot twintig keer het salaris van de minst verdienende persoon in het bedrijf.</i>	33% is voorstander van deze maatregel en 21% is hier negatief over. Medewerkers in de sector zijn aanzienlijk positiever over deze maatregel, namelijk 44%.
<i>2) Opnemen van minimaal één vakbondsbestuurder in de raad van commissarissen om de belangen van de medewerkers te vertegenwoordigen</i>	Een ruime meerderheid ondersteunt deze maatregel (58%). Waarbij het draagvlak onder FNV-leden aanzienlijk groter is (75%).
<i>3) Instellen van verplichte onafhankelijke ethische commissies die bij voorgenomen salarisverhogingen geraadpleegd moeten worden</i>	Het draagvlak voor deze maatregel is vergelijkbaar met dat van de vakbondsbestuurder in de raad van commissarissen.

2 Facts en Highlights

Geen begrip voor de verhoging van de beloning van topbestuurders

- 81% beschouwt de verhoging van de salarissen van topbestuurders als negatief (medewerkers in de financiële sector: 77% en FNV Finance-leden: 89%).
- 79% van de Nederlandse bevolking heeft geen begrip voor de verhogingen (91% van de FNV Finance leden).
- Argumenten aangehaald ter verdediging van de salarisverhogingen worden door 70 tot 80% niet als legitiem beschouwd.¹

Onrecht voedt gevoelens van onbegrip

- Zolang er ontslagen plaatsvinden en er geen loonstijgingen worden doorgevoerd bij medewerkers mogen de salarissen aan de top niet stijgen (Nederlands publiek: 79%, medewerkers: 77%, FNV Finance-leden: 81%).
- 24% heeft geen moeite met salarisstijgingen in de top als de salarissen van medewerkers ook worden verhoogd (medewerkers: 36% en FNV Finance-leden: 29%).

De salarisverhogingen hebben grote impact op het vertrouwen in de financiële sector

- Het vertrouwen in bestuurders in de financiële sector is bij 72% verslechterd.
- Het vertrouwen in de medewerkers in de financiële sector is bij 45% verslechterd.
- Het vertrouwen in de financiële sector in zijn totaliteit is bij 67% verslechterd.
- Leden van FNV Finance en medewerkers in de sector hebben vooral hun vertrouwen verloren in de bestuurders en in mindere mate in de medewerkers (86% heeft minder vertrouwen in bestuurders 28% minder vertrouwen in de medewerkers).

Trots en werkplezier zijn afgenomen

- 52% van de medewerkers heeft gevoel van trots om werkzaam te zijn in de sector verloren.
- Bij FNV leden is het gevoel van trots nog sterker aangetast (73%).
- 19% schaamt zich ervoor in de financiële sector werkzaam te zijn (bij FNV-leden 31%).
- 25% ervaart een afname in het werkplezier.
- Bij 8% hebben de verhogingen invloed op de getoonde inzet op het werk. Bij FNV-leden is dit nog sterker (15%). 85% ervaart geen impact op getoonde inzet.

Terugdraaien van de verhoging door ABN Amro wordt toegejuicht en verdient navolging

- 86% is positief over de beslissing van ABN Amro om de verhogingen ongedaan te maken.
- Wel vindt 50% het jammer dat dit pas gebeurd na maatschappelijke druk.
- 25% ziet hierin bevestiging van onkunde van het bestuur.
- 79% vindt dat ook de andere instellingen, die een verhoging hebben doorgevoerd, deze moeten terugdraaien (Bij FNV-leden vindt 87% dit).

¹ *Dat bestuurders anders naar het buitenland vertrekken*

- *Dat hun bonussen gelimiteerd zijn*
- *Dat de salarissen van topbestuurders in andere sectoren hoger zijn*
- *Dat ze de banken weer op de rails hebben gekregen na de financiële crisis*

Ingrijpen is essentieel om vertrouwen te herstellen

- 78% van het Nederlandse publiek en 74% van de medewerkers in de financiële sector vinden dat er ingegrepen moet worden.
- Bij 31% herstelt het vertrouwen in de sector als de verhogingen worden teruggedraaid.
- Bij 24% geldt dat het vertrouwen ook niet zal toenemen als men de salarisverhogingen terugdraait.

Groot draagvlak voor wetgeving die de verhogingen ongedaan maakt

- 65% van het Nederlandse publiek, FNV-leden en medewerkers wil dat de overheid ingrijpt met wetgeving die de verhogingen ongedaan maakt.
- 33% geeft aan dat burgers massaal hun verontwaardiging moeten laten blijken door het ondertekenen van petitie's.
- 46% is voorstander van ingrijpende maatregelen als het overstappen naar andere instellingen.

Van vakbonden wordt actie gevraagd

- 56% vindt dat de vakbonden zich hard moeten inzetten om de verhogingen ongedaan te maken.
- Roep om harde acties nog groter bij FNV-leden (63%).
- 6% vindt dat de vakbonden zich afzijdig moeten houden.

Hoge looneisen voor medewerkers en vakbondsbestuurders in de RvC

- 47% is van mening dat de vakbonden als reactie op de verhogingen met een forse looneis moeten komen.
- Medewerkers in de financiële sector steunen deze maatregel nog sterker (56%) en onder de FNV-leden is de steun nog groter (61%).
- 58% wil dat minimaal één vakbondsbestuurder in de RvC zitting neemt om de belangen van medewerkers te behartigen (75% van de FNV-leden).
- 56% voorstander van een onafhankelijke ethische commissie die bij voorgenomen salarisverhogingen wordt geraadpleegd.
- 33% voorstander van de maximalisatie van de beloningen tot twintig keer het salaris van de minst verdienende persoon in het bedrijf (21% is hier geen voorstander van)

Bijlage: Onderzoekstechnische informatie

Kwantitatief onderzoek

Veldwerkperiode

- Het veldwerk is uitgevoerd in de periode van 2 april 2015 tot en met 8 april 2015.

Methode respondentenselectie

- Uit het StemPunt-panel van Motivaction.
- Uit een door de klant beschikbaar gesteld adressenbestand.

Incentives

- De respondenten hebben als dank voor deelname aan het onderzoek een kleine vergoeding ontvangen.

Weging

- De onderzoeksdata zijn gewogen, daarbij fungeerde het Mentality-ijkbestand als herwegingskader. Dit ijkbestand is wat betreft de sociodemografische gegevens gewogen naar de Gouden Standaard van het CBS.

Overige onderzoekstechnische informatie

- Overige onderzoekstechnische informatie en een exemplaar van de bij dit onderzoek gehanteerde vragenlijst zijn op aanvraag beschikbaar voor de opdrachtgever.
-